

SEEMIG

A SEEMIG – Managing Migration in South East Europe transznacionális együttműködési projekt

„Helyzetkép a magyarországi elvándorlásról”

című sajtótájékoztatójának sajtóanyaga

Központi Statisztikai Hivatal, 2014. október 15. 9:00 óra

**KÖZPONTI
STATISZTIKAI
HIVATAL**

**KSH NÉPESSÉGTUDOMÁNYI
KUTATÓINTÉZET**

I. A SEEMIG projekt

A SEEMIG a South East Europe transznacionális együttműködési program keretében, az Európai Unió és Magyarország társfinanszírozásával megvalósult stratégiai projekt. A nyolc ország tizennyolc partnerintézményét összefogó SEEMIG projekt Délkelet-Európa hosszabb távú migrációs és demográfiai folyamatait, illetve humán erőforrásait vizsgálta a munkaerőpiac, valamint a nemzeti és regionális gazdaságok szempontjából. A projekt átfogóan támogatja a résztvevő országok szervezeteit olyan közpolitikák és stratégiák kialakításában és kivitelezésében, amelyek jó minőségű adatbázisokon és empirikus alapokon nyugszanak. A projekt vezető partnere a Központi Statisztikai Hivatal volt, amely a KSH Népszégtudományi Kutatóintézetének (NKI) és Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatának munkatársaival, valamint külső szakértők bevonásával elkészítette a migrációs adatrendszerek reformjavaslatait, amelyeket a www.seemig.eu honlapon hamarosan elérhető angol és magyar nyelvű dokumentumok tartalmaznak.

II. A kivándorlók számának meghatározása

A SEEMIG projekt 2012 júniusában indult. A migráció mérése a jelenség természeténél fogva minden nemzeti alapú statisztikai rendszer számára komoly kihívás, és a magyarországi elvándorlás mérése különösen nehéz kérdésnek bizonyult. Innovatív módszert alkalmazva a SEEMIG projekt szakértői csapata létrehozott egy kivándorlók vizsgáló kérdésközpontot, amit a KSH által rendszeresen elvégzett nagymintás (mintegy 30 ezer háztartásban lekérdezett), reprezentatív Munkaerő-felméréshez (MEF) csatolt a 2013. első negyedévi felvétel során. A SEEMIG pilot kérdőíves adatgyűjtés egy másik kérdezéssel (NKI Életünk Fordulópontjai kutatás) együtt már nagyon fontos információkat szolgáltatott mind az elvándorlás nagyságáról, mind pedig annak összetételéről. A fenti adatforrás valamint, az ESR (Európai Statisztikai Rendszer) tükörstatisztikák együttes felhasználásával és megfelelő becslési eljárások alkalmazásával megállapítható, hogy **2013 év elején nagyságrendileg 350 ezer olyan kivándorolt magyar élt a világban, akik 1989 után, és legalább egy évvel a felmérés előtt hagyták el Magyarországot. Nagyon fontos megjegyezni, hogy a közreadott becslés egyszeri érvényességűnek tekinthető** és jelen pillanatban nem oldja meg a kivándorlók szám folyamatos nyomon követésének problémáját. Hangsúlyozandó, hogy Magyarország a délkelet-európai térségen belül még az alacsonyabb kivándorlási rátával rendelkező országok közé tartozik. Amennyiben a születési ország szerinti ENSZ adatokat vesszük alapul, akkor jól látszik, hogy keleti szomszédaihoz képest Magyarország nagyobb népességmentartó erővel rendelkezik.

A SEEMIG projekt keretében létrejövő Akcióterv és Stratégia részletes ajánlásokat fogalmaz meg a kivándorlás pontosabb monitorozásához szükséges lépésekről. Ezek egyike, hogy érdemes lenne a jövőben két külön felvétellel tisztázni egyrészt az elvándorlók szám nagyságát, másrészt annak összetételét egy ismétlődő, a SEEMIG módszerén alapuló összetétel-vizsgálattal.

III. A kivándorlók társadalmi és gazdasági összetételének jellegzetességei: a SEEMIG pilot kérdőíves adatgyűjtés eredményei

A SEEMIG pilot kérdőíves adatgyűjtés azokat a személyeket tekintette migránsnak, akik a kérdés idején életvitelszerűen külföldön tartózkodtak, tehát igaz volt rájuk, hogy idejük nagyobb részét egy másik országban töltik. Külföldre túlnyomó részt a fiatal korosztályok

tagjai költöznek: a migráns magyarok 26%-a 30 év alatti, 63 százaléka pedig még nem érte el a 40 éves kort. Ezek az arányok jelentősen eltérnek az itthoni lakónépesség kormegoszlásától. Adataink egyértelműen jelzik a kivándorlók átlag feletti iskolai végzettségét, és a diplomások koncentrációját körükben. A Magyarországról elvándoroltak döntő többsége az Európai Unió államaiban, azon belül is Németországban, Nagy-Britanniában, illetve Ausztriában él. Említésre méltó még a Hollandiába költözöttek mintegy 4 százalékos aránya is. Az elmúlt évtizedek során sokat változott a jellemző célországok súlya a kivándorlásban.

A három kiemelt célország markánsan eltérő népességet vonz Magyarországról. Németországban kiemelkedően magas, kétharmados a férfiak aránya. Ettől nem függetlenül, hogy markánsan itt a szakmunkás végzettséggel oda költöző magyarok aránya (37%) miközben átlag alatti a felsőfokú végzettségüké (23%). Ausztria is kiemelkedő mértékben vonzza a szakmunkásokat: az itt élő magyarok 41 százalékanak van szakmunkás végzettsége. A három legfontosabb célországba vándorlók – de az „átlagos” magyar kivándorlók közül is – a Nagy-Britanniába települők sajátos demográfiai összetételű csoportot képeznek. Az ide költöző magyarok különösen fiatalok: az adatfelvételkor átlagéletkoruk mindössze 33 év volt, kiköltözésük idején pedig mindössze 29 évesek voltak. Túlnyomó részük nőtlen vagy hajadon. Eltérően a németországi és az ausztriai bevándorlóktól, meglehetősen kevés körükben a szakmunkás (15%), viszont sok az érettségizett (43%) és a diplomás (36%). Lényegében azonos arányban találunk közöttük férfiakat és nőket.

A külföldre költözött magyarok túlnyomó többsége dolgozik (84%), mások tanulnak (3%), háztartásbeliként otthon vannak (4%), vagy egyéb okból nem végeznek kereső tevékenységet (6%). Adataink szerint a legalább egy éve külföldön tartózkodó magyarok többsége intenzív kapcsolatokat ápol a Magyarországon maradtakkal. A SEEMIG pilot kérdőíves adatgyűjtés eredményei szerint a külföldre költözött magyarok 25 százaléka juttat haza rendszeres pénzbeli támogatást. Az arány ennél magasabb a 2009 után kiköltözöttek körében (32%). Figyelemre méltó, hogy az eseteknek csupán 10 százalékában tudtak a válaszadók határozott, időponthoz vagy legalább körülbelüli időintervallumhoz köthető hazatérési szándékról beszámolni. A legtöbb esetben azt a választ kaptuk, hogy a kérdezett tudomása szerint maga a külföldön élő személy sem tudja, haza akar-e térni, illetve mikor tenné ezt (37%), míg 25% határozottan úgy nyilatkozott, hogy szerinte a külföldön élő háztartástagjának-, rokonának nincsenek hazatérési szándékai.

IV. További fejlesztési javaslatok

A migrációs statisztika rendszerszintű fejlesztéséhez az adminisztratív adatrendszerek integrálására van szükség. Javasoljuk egy olyan, az államigazgatás különféle szereplőiből létrehozott állandó, a migrációval és annak társadalmi hatásaival foglalkozó testület létrehozását, amelyik össze tudja hangolni a szerteágazó államigazgatási és más nyilvántartásokat, valamint támogatni, kezdeményezni képes a statisztikai és egyéb vizsgálatok adatrendszereinek folyamatos felülvizsgálatát. Javasoljuk azt is, hogy Magyarország tegyen lépéseket egy, a térség transznacionális adatrendszereinek fejlesztésére és a folyamatok elemzésére hivatott, a SEEMIG transznacionális stratégia céljaként megjelölt nemzetközi Regionális Bizottság felállításában. A SEEMIG projekt kifejlesztett egy, a nemzeti adatokat felhasználó, és mintaként felmutatható transznacionális migrációs adatbázist. A SEEMIG projekt kiemelten fontosnak tarja, hogy olyan hazai és transznacionális partnerségek jöjjenek létre nemzeti kormányok, statisztikai hivatalok, kutatóintézetek és helyi önkormányzatok között, amely partnerségek összefogással tud felülkerekedni a jelenlegi kapacitáshiányokon és jó minőségű, megbízható adatokkal támogatja a migrációval összefüggő tényeken alapuló döntési igényeket.